

Het belang van hergebruik in de open dataeconomie

De afgelopen tijd is hergebruik van persoonsgegevens meerdere keren prominent op de politieke agenda van de Tweede Kamer verschenen. De Vereniging van Zakelijke B2B Informatie (VVZBI)¹ verwelkomt het dan ook dat de behandeling van de Verzamelwet gegevensbescherming² aangegrepen wordt om een uitgebreide dialoog aan te gaan over gegevensverwerking, -deling en -bescherming in verschillende sectoren.

De VVZBI vertegenwoordigt leveranciers van bedrijfsinformatie en richt zich op het creëren en verbeteren van transparantie, veiligheid, betrouwbaarheid en groeikansen in het bedrijfsleven. Ons uitgangspunt is dan ook dat gegevensbescherming en transparantie prima hand in hand kunnen gaan, mits regelgeving proportioneel en uitvoerbaar blijft.

Met het oog op het rondetafelgesprek op 4 december 2024 benadrukken wij graag de noodzaak van een werkbaar wettelijk kader dat de privacy van betrokkenen respecteert en tegelijkertijd innovatie bevordert en de economische belangen van het Nederlandse bedrijfsleven waarborgt.

i. Hergebruik persoonsgegevens openbare registers

Tijdens het rondetafelgesprek d.d. 13 februari jl. over de Open Data Richtlijn³ zijn wij al ingegaan op de principiële overwegingen die maken dat hergebruik van persoonsgegevens belangrijk is voor diverse maatschappelijk erkende en wettelijk verankerde belangen. Hergebruik van persoonsgegevens uit de openbare registers is noodzakelijk voor journalistiek onderzoek, tegengaan van fraude, corruptie en witwassen, controle op belangen van personen op sanctielijsten, rechtszekerheid in economisch verkeer en het floreren van de dataeconomie.

In het kader van de Verzamelwet gegevensbescherming benadrukken wij dat de AVG onvoldoende is ingericht om hergebruik te faciliteren voor die genoemde maatschappelijke belangen. Omdat de AVG niet specifiek is afgestemd op (persoons)gegevens die bedoeld zijn om openbaar te zijn, zoals gegevens uit openbare registers, ontstaan in de praktijk verwarrende discussies en werkelijkheden.

Er ontbreekt een overkoepelende aanpak die een duidelijk kader biedt voor hergebruik, toegang, de rol van serviceproviders, en aspecten zoals gerechtvaardigd belang. Het privacy-wiel wordt telkens opnieuw uitgevonden in sectorale wetgeving, wat voor veel onduidelijkheid zorgt. **Onze oproep aan uw Kamer is om hierin als commissie samen het voortouw in te nemen en een duidelijk kader neer te zetten met een balans tussen gegevensbescherming en transparantie.**

¹ Voor meer informatie: www.vvzbi.nl

² Kamerstuk 36264; Verzamelwet gegevensbescherming

³ <https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/detail?id=2024Z02229&did=2024D05094>

ii. *Wetswijzigingen in het maatschappelijk belang*

Verschillende wetten die betrekking hebben op het hergebruik zijn volgens ons onvoldoende ingericht om hergebruik voor maatschappelijke belangen te faciliteren. Doordat er zoveel verschillende wetten zijn, ontbreekt vaak dat overzicht. Hieronder noemen we een aantal voorbeelden:

- Implementatiewet Open Data Richtlijn: De AMvB waarmee openbare registers kunnen worden opengesteld voor hergebruik dankzij het aangenomen amendement van Kathmann/Sneller⁴ is nog altijd niet uitgewerkt. Ondanks een toezegging van de Staatssecretaris dat dit nog in 2024 zou gebeuren, lijkt het erop dat dit niet gehaald wordt. Dit heeft grote invloed op de genoemde maatschappelijke en wettelijk verankerde belangen. **Onze oproep aan uw Kamer is om de Staatssecretaris Digitalisering te verzoeken om hier (alsnog) spoed achter te zetten en te garanderen dat de AMvB alsnog in Q1 2025 tot stand komt. Het uitblijven van de AMvB schept namelijk onduidelijkheid.**
- Wijzigingswet beperking toegang UBO-registers: De Wijzigingswet biedt onvoldoende duidelijkheid over wat wordt bedoeld met ‘legitiem belang’. Hierdoor is onduidelijk of partijen, zoals de leden van de VVZBI, die bijdragen aan de doelen van het UBO-register (zoals het tegengaan van witwassen en terrorismefinanciering) en aanverwante doelen (zoals naleving van sanctiewetgeving en de Wet Bibob), recht hebben op directe toegang tot het register. **Wij verzoeken uw Kamer om de Minister van Financiën, conform het verslag van 27 september jl.⁵, te vragen dit begrip te verduidelijken.**

De huidige onzekerheid komt voort uit het feit dat pas in een AMvB wordt uitgewerkt hoe ‘legitiem belang’ wordt ingevuld. **Daarom vragen wij u de Minister een duidelijke opdracht mee te geven om dit begrip te definiëren, met nadruk op partijen die bijdragen aan de doelen van het UBO-register.** Daarnaast behandelt de Wijzigingswet ook de toegang tot het UBO-register voor ‘faciliterende partijen’ en ‘serviceproviders’. Het is essentieel om te verduidelijken wat deze termen betekenen. Voor de VVZBI is het belangrijk dat partijen met een legitiem belang, maar zonder directe toegang, als ‘faciliterende partij’ of ‘serviceprovider’ de toegang voor een specifieke eindgebruiker kunnen integreren in hun diensten. Dit moet ook gelden voor commerciële serviceproviders met een winstoogmerk die een legitiem belang hebben. **Dit verdient een plek in de opdracht aan de Minister van Financiën over ‘legitiem belang’.**

⁴ Kamerstuk 36382 nr. 16

⁵ Kamerstuk 36584 nr. 5

iii. Aanvullende knelpunten

De VVZBI deelt graag nog enkele aanvullende knelpunten:

- De Autoriteit Persoonsgegevens (AP): Een belangrijk knelpunt in het verwerken, beschermen en delen van relevante gegevens is de houding van de Autoriteit Persoonsgegevens (AP). Deze leidt tot veel onzekerheid in de markt, met name rondom de toepassing van 'legitiem belang' als grondslag voor gegevensverwerking. Ondernemingen en dienstverleners zijn hierdoor terughoudend, wat de uitwisseling en hergebruik van data onnodig belemmert.
- Privacy als absoluut grondrecht: Daarnaast lijkt privacy in de praktijk vaak als absoluut grondrecht te worden gezien, wat de balans met andere grondrechten, zoals de vrijheid van informatie en de vrijheid van onderneming, verstoort. Dit zorgt voor een onevenwichtige aanpak die innovatie, efficiëntie en samenwerking bemoeilijkt, terwijl deze juist nodig zijn om maatschappelijke en economische doelen te bereiken.
- Ontbreken gelijk speelveld: Tot slot ontbreekt er een gelijk speelveld. De VVZBI en haar leden houden zich strikt aan de regels en wetgeving, maar zien dat andere partijen in de markt de AVG niet naleven zonder daar consequenties van te ondervinden. Dit leidt tot oneerlijke concurrentie en maakt het lastig voor partijen die wel zorgvuldig handelen om hun positie in de markt te behouden.

De VVZBI waardeert de uitnodiging voor het rondetafelgesprek. Wij erkennen het belang van een brede aanpak van dit vraagstuk en gaan hierover graag in gesprek met uw Kamercommissie en de andere genodigden.